

▣ Article 1: L'objectivitat en història i la funció social de l'historiador

Ja fa molts anys vaig aprendre la diferència entre imparcialitat i objectivitat. La imparcialitat no només és impossible, sinó que ni tan sols és desitjable. La objectivitat és quelcom diferent, s'ha de dir la veritat, una altra cosa és que t'importi aquella veritat. (Josep Fontana).

Des de l'inici del debat historiogràfic l'objectivitat en història ha estat tema molt recurrent ja que ha generat gran quantitat de bibliografia. A principis del segle XX ja podem parlar d'un debat obert. Trobem diverses postures, i entre elles n'hi ha dos d'extremes, una afirma que l'objectivitat i la imparcialitat són inviabilitats en història i l'altra corrent, defensa que els dos aspectes són assolibles. Aquest és un debat que s'exemplifica amb la qüestió de l'ensenyament de la història, ja que si el que es busca és crear una consciència nacional serem poc imparcials, mentre que si volem limitar-nos a explicar el passat buscant-t'hi explicacions realistes partirem d'una posició objectiva.

Des del meu punt de vista, crec que l'objectivitat en història és possible, m'explico: En el passat van tenir lloc uns esdeveniments que són indiscutibles – ho afirmo perquè en tenim proves empíriques –, com per exemple, la caiguda de l'Imperi Romà, les conquestes de Jaume I, la Guerra dels 30 anys, la Revolució Francesa o la Segona Guerra Mundial. D'altra banda tenim uns canvis socials que també van tenir lloc, com són el creixement de les ciutats a finals de l'època medieval o un augment poblacional mundial durant els segles XVIII-XIX. A l'hora de descriure aquests fets l'historiador haurà d'aplicar un criteri d'objectivitat i d'imparcialitat en la seva anàlisi a fi d'aproximar-se al coneixement de la realitat.

Però el problema sorgeix quan l'historiador vol buscar el perquè d'aquests esdeveniments i situacions. Per exemple: Quines són les causes que portaren a Jaume I a encapçalat les conquestes de Mallorca i València? o, Com explicar les causes de la Revolució Francesa? Aquí s'obliga a l'historiador a fer un exercici de subjectivitat i parcialitat, tot i que basant-se en aspectes de la realitat passada. Farà una selecció i una classificació de les causes, ja que partirà de la idea que no tenim fenòmens monocausals. Així per uns historiadors el tema econòmic serà la clau de volta del seu discurs, mentre que per uns altres serà una qüestió de mentalitats o fins i tot un fenomen religiós. Amb això vull dir que alhora de raonar el perquè, buscar-ne les causes, donar importància a uns elements per sobre d'uns altres, s'aplica una tria i per tant, es perd l'objectivitat i la imparcialitat. Això, però, no invalida l'argumentació de l'historiador sempre que apliqui un mètode científic i fonamenti els seus arguments a partir d'un estudi exhaustiu. Per tan caldrà justificar les interpretacions i les conclusions referides a visions d'uns fets o d'unes realitats existents en el passat.

S'hauria de reclamar l'autonomia de l'historiador en relació amb la política. Seria necessari començar a discriminar, el nostre compromís polític com a ciutadans d'un país i d'un moment de la tasca professional que ens és pròpia. (Àngel Duarte).

Lluís Company Ardila

Llicenciat en història